

**UCHWAŁA NR XLVI/322/2024
RADY GMINY SOKOŁY**

z dnia 14 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Sokoły na lata 2024-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688), w związku z art. 176 pkt. 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177) Rada Gminy Sokoły uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Sokoły na lata 2024-2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sokoły.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Krzysztof Grabowski

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE SOKOŁY NA LATA 2024 – 2026

I. WPROWADZENIE

Gminny program wspierania rodziny na lata 2024-2026 w Gminie Sokoły opracowano w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.), w myśl którego do zadań własnych gminy należy między innymi opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. To ono nabywa w niej wiedzy o otaczającym je świecie i panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażać swoje uczucia (lęk, obawę, zadowolenie, gniew) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych. Tylko „zdrowa” rodzina jest warunkiem wykreowania młodego pokolenia, które będzie miało poczucie własnej wartości, aspiracji, empatii jak również będzie bazą do budowania kolejnej prawidłowo funkcjonującej najmniejszej komórki społecznej.

Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów, powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz, angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka, należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego też należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje oraz podjąć pracę z nią w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania od niej dziecka. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny, jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownik socjalny, asystent rodziny), zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Dobrym rozwiązaniem w systemie pomocy społecznej jest możliwość zaangażowania asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Bardzo ważne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł tj. od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. W przepisach o pomocy społecznej zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Podstawą stworzenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024 -2026 jest ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Przyjęte do realizacji zadania w ramach programu są spójne z kierunkami działań wyznaczonymi przede wszystkim w następujących aktach:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 1426 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939);
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokoły na lata 2024-2033.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Według danych Urzędu Gminy Sokoły w latach 2021-2023 liczba ludności gminy zmniejszyła się (w 2021 r. – 5608; w 2022 r. – 5545; w 2023 r. – 5493) W analizowanym okresie zmniejsza się liczba dzieci i młodzież (1160 – 1161 – 1073) oraz osób w wieku produkcyjnym (3341 – 3268 – 3274) natomiast stale zwiększa się liczba osób 60+ (1107 – 1116 – 1146). Diagnoza lokalna dotyczy funkcjonalności rodzin zamieszkujących w Gminie Sokoły w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Diagnoza została dokonana w oparciu o dane z Urzędu Gminy w Sokołach oraz dane będące w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokołach. Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokołach.

Dla potrzeb programu opracowano kartę diagnostyczną, w której zawarto informacje podane w tabeli Nr 1.

Tabela nr 1.

Wyszczególnienie	Rok 2023
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	54
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	209
Liczba rodzin korzystająca z Funduszu Alimentacyjnego	8
Liczba rodzin korzystająca z dodatku mieszkaniowego	2
Liczba rodzin korzystająca ze stypendium socjalnego	20
Liczba rodzin korzystająca z Programu za życiem	0

Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy pokazuje tabela nr 2

Tabela nr 2.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	35	98
Bezrobocie	19	65
Niepełnosprawność	23	65
Długotrwała lub ciężka choroba	18	53
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego - ogółem	18	92
w tym: rodziny niepełne	4	12
Rodziny wielodzietne	11	70
Alkoholizm	6	18
Narkomania	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0
Przemoc w rodzinie	0	0
Bezdomność	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1

Z powyższych danych wynika, że najczęściej z pomocy korzystały rodziny z powodu ubóstwa, niepełnosprawności. Częstym powodem było także bezrobocie, a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Nierzadko zdarza się, że w jednej rodzinie występują kilka powodów trudnej sytuacji jednocześnie

Wg stanu na dzień 31.12.2023 roku z Gminy Sokoły 10-ro dzieci wychowuje się w pieczy zastępczej tj. 2-je dzieci przebywa w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Zambrowie i 8-ro dzieci w rodzinach zastępczych. Konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną wynika najczęściej z dysfunkcji lub patologii środowiska, w którym żyje dziecko. Kształtowanie się pieczy zastępczej na terenie Gminy pokazuje poniższa tabela.

Liczba dzieci z terenu Gminy Sokoły umieszczonych w pieczy zastępczej oraz koszty utrzymania w latach 2021 - 2023

Tabela nr 3.

Rok	Liczba dzieci umieszczonych	Koszty utrzymania
2021	9	48169,08 zł.
2022	10	67002,56 zł.
2023	10	120337,34 zł.

Jak wynika z powyższych danych, corocznie wzrasta liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz wzrastają koszty ich utrzymania.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Poza udzielanymi świadczeniami pieniężnymi wśród zadań pomocy społecznej, na plan pierwszy w świadczeniach niepieniężnych wysuwa się praca socjalna. Jest to świadczenie pomocy społecznej udzielane bez wydawania decyzji administracyjnej niezależnie od dochodu, a zarazem jest to działalność zawodowa skierowana na niesienie pomocy osobom, które są często nieporadne i potrzebują wsparcia w zaspakajaniu swoich potrzeb życiowych.

Problemy, jakie dotyczą współczesną rodzinę oraz dotychczasowe doświadczenia wskazują na potrzebę wsparcia rodzin naturalnych w początkowej fazie, a takie podejście do pracy z rodziną pozwala zapobiec głębokim kryzysom i odebraniem dzieci biologicznym rodzicom. Diagnozowanie zasobów pozwala na wskazanie form pomocy niezbędnych dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość potencjału i dostępność usług daje możliwość formułowania celów i zadań, które mogą stanowić spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

III. CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

CEL GŁÓWNY:

Zapobieganie sytuacji kryzysowej oraz wspieranie w prawidłowym działaniu i wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych w rodzinach.

Cele szczegółowe:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka poprzez:

- wsparcie finansowe i rzeczowe rodzinom posiadającym trudne warunki materialno-bytowe
- objęcie dożywianiem dzieci w szkołach,
- zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo wychowawczej,

2. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców poprzez:

- szczegółowe rozpoznanie sytuacji rodziny przeżywającej trudności,
- kierowanie osób uzależnionych na leczenie,
- podejmowanie i koordynacja działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

IV. ZADANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Lp.	Nazwa zadania	Partnerzy w realizacji zadania
1.	Zapewnienie wsparcia ze strony pracownika socjalnego i asystenta rodziny w rodzinie przeżywającej trudności	Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego m.in. pedagogicznego, prawnego, psychologicznego	Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR w Wysokiem Mazowieckiem
3.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	Ośrodek Pomocy Społecznej
4.	Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej	Ośrodek Pomocy Społecznej
5.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności poprzez tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR w Wysokie Mazowieckie
6.	Monitoring sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub rodzinie z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
7.	Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją zadań dla Rady Gminy	Ośrodek Pomocy Społecznej
8.	Współpraca i wymiana informacji z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami działającymi na rzecz rodziny i dziecka	Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki Oświaty oraz Służba Zdrowia z terenu gminy
9.	Zamieszczanie informacji w biuletynie, na portalu internetowym, tablicy ogłoszeń dotyczących wsparcia dla rodzin	Urząd Gminy Sokoły, Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświaty`

IV. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami działań ujętych w Programie są rodziny i dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Sokoły przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz rodziny, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przemocą i niewydolnością rodziców destabilizują zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, które doprowadzają do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

V. REALIZATORZY PROGRAMU

Program realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokołach przy udziale:

1. Urzędu Gminy w Sokołach;
2. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokołach;
3. Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Sokoły;
4. Placówek oświatowych z terenu Gminy Sokoły;
5. Placówek Ochrony Zdrowia;
6. Organizacji pozarządowych i instytucji kościelnych;
7. Policji;
8. Kuratorów Sądowych;
9. Sądów – Wydziały: Karny, Rodzinny i Nieletnich;

- 10 Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Wysokiem Mazowieckiem;
- 11 Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem;
- 12 Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokiem Mazowieckiem;
- 13 Poradni leczenia uzależnień

VI. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

Efekty Programu

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia, dla rodziny i dziecka,
- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu, sytuacji kryzysowych,
- poprawa i wzrost jakości w zakresie funkcjonowania rodziny,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

VII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródła finansowania 3 letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 realizowane będą w ramach:

1. Środków własnych gminy;
2. Dotacji z budżetu państwa;
3. środków pozabudżetowych.

VIII. MONITORING I EWALUACJA

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem podlegającym ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawczych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Analiza i ocena zebranych informacji przyczyni się do planowania dalszych działań oraz doskonalenia działań dotychczas ustalonych.

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polegać będzie na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównaniu wartości określonych w Tabeli nr 1, 2 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokołach będzie koordynatorem. W ramach jego realizacji gromadzone informacje pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, pozwolą na wprowadzenie dodatkowych zmian w programie. Wskazana jest także współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych działań.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku przedstawiane będzie Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z ich realizacją.

PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 zakłada tworzenie odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin, a szczególnie dzieci zamieszkujących na terenie gminy Sokoły

oraz poprawy stylu i jakości ich życia. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a wydobywanie umiejętności i potencjału zwiększy szansę na samodzielne zmaganie się ze swoimi problemami. Niezbędne staje się systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia.

Istotnym elementem sukcesu w zakresie realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest włączenie instytucji, placówek i organizacji w działania wspierające dzieci i rodziny.

Efektami zamierzonych działań jest dążenie do polepszenia sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej oraz zminimalizowanie negatywnych zachowań poprzez stworzenie skutecznego systemu wsparcia.

Uzasadnienie

Podstawą prawną przyjęcia gminnego programu wspierania rodziny stanowi art.176 pkt 1 i art.179 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447), który nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

Z uwagi na to, że poprzedni „Program wspierania rodziny w Gminie Sokoły na lata 2021-2023” uchwalony Uchwałą NR XIX/126/2020 Rady Gminy Sokoły z dnia 10 grudnia 2020 r. wygasł z dniem 31 grudnia 2023 r. należało opracować i uchwalić program na kolejne trzy lata.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.